

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΓΕΩ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΝΙΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

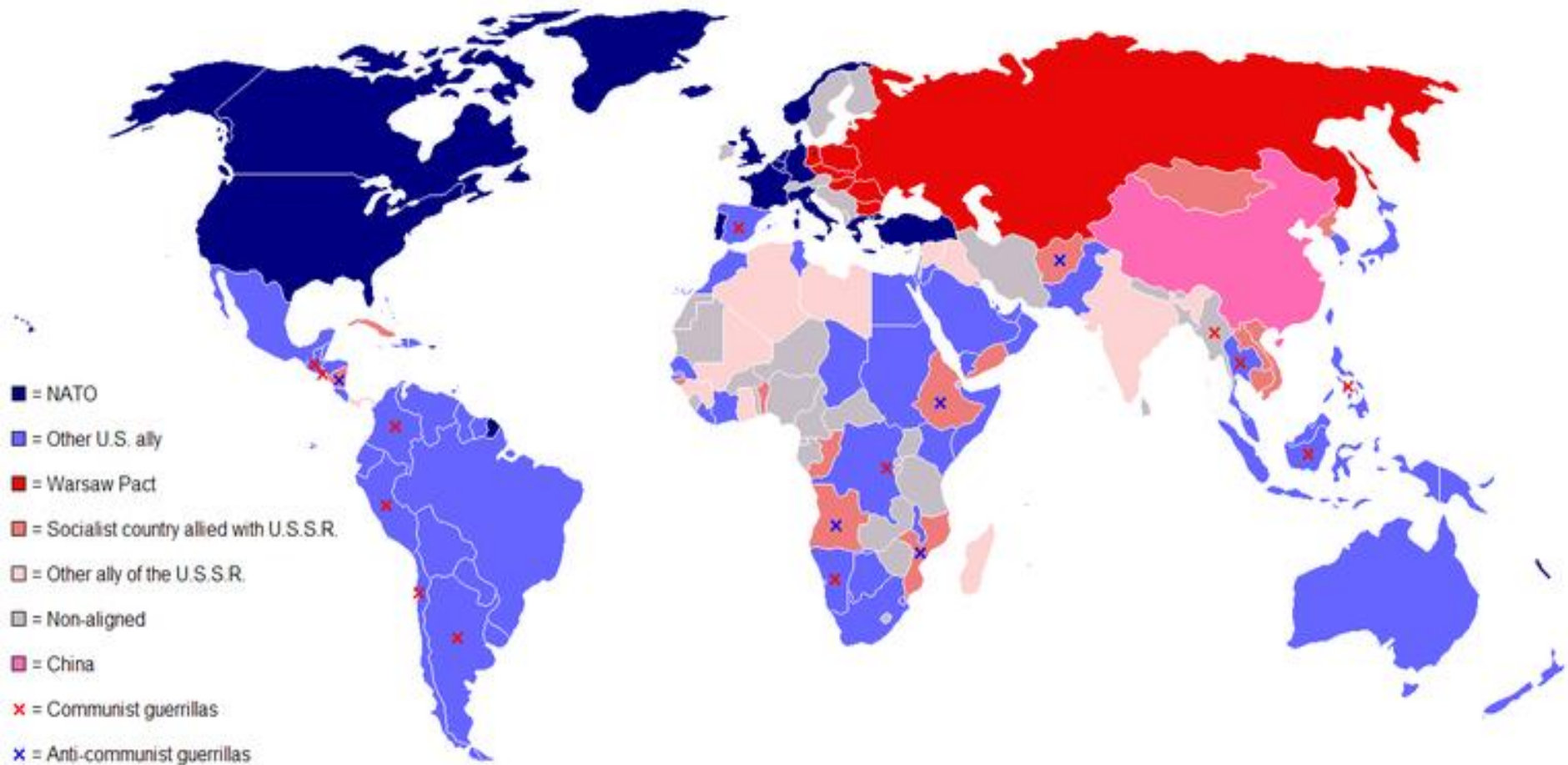
Σπύρος Αναγνώστου

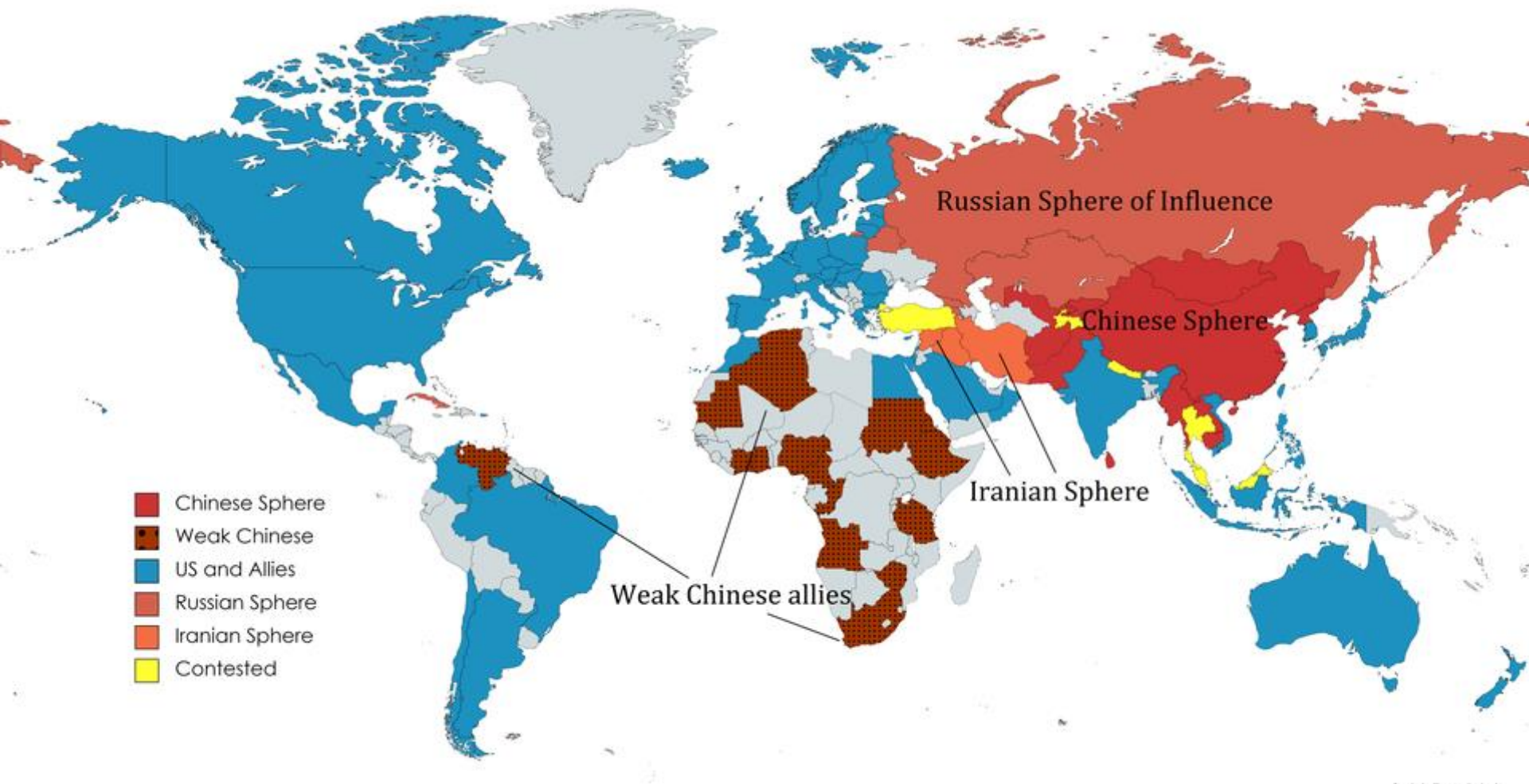
- Εισαγωγή

- **Γεωοικονομία**
- Ένα νέο επιστημονικό πεδίο,
30 περίπου ετών ...

- **Τι άλλαξε στον κόσμο μετά το 1990 ;;;**

Ο κόσμος του «Ψυχρού Πολέμου» → →

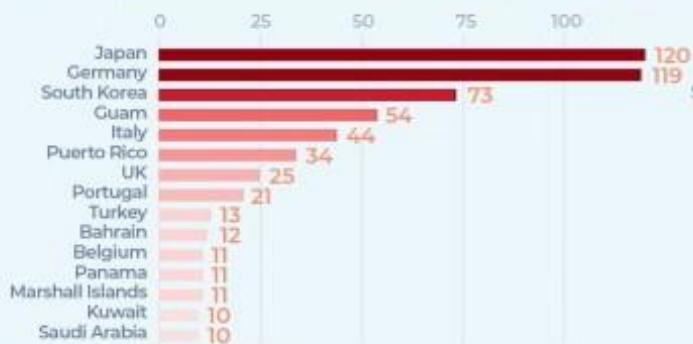
→→ Ο πολυ-πολικός σύγχρονος κόσμος -1

US military presence around the world

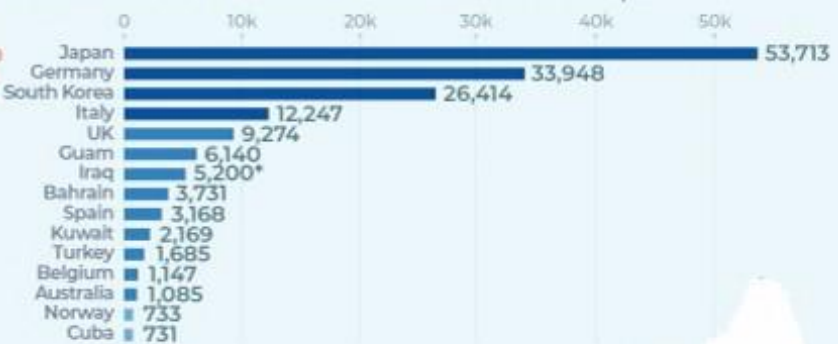
The US has about **750 bases in at least 80 countries** around the world. It has approximately **173,000 troops deployed in 159 countries**.

Countries with the most number of US bases

Countries with the most number of US troops

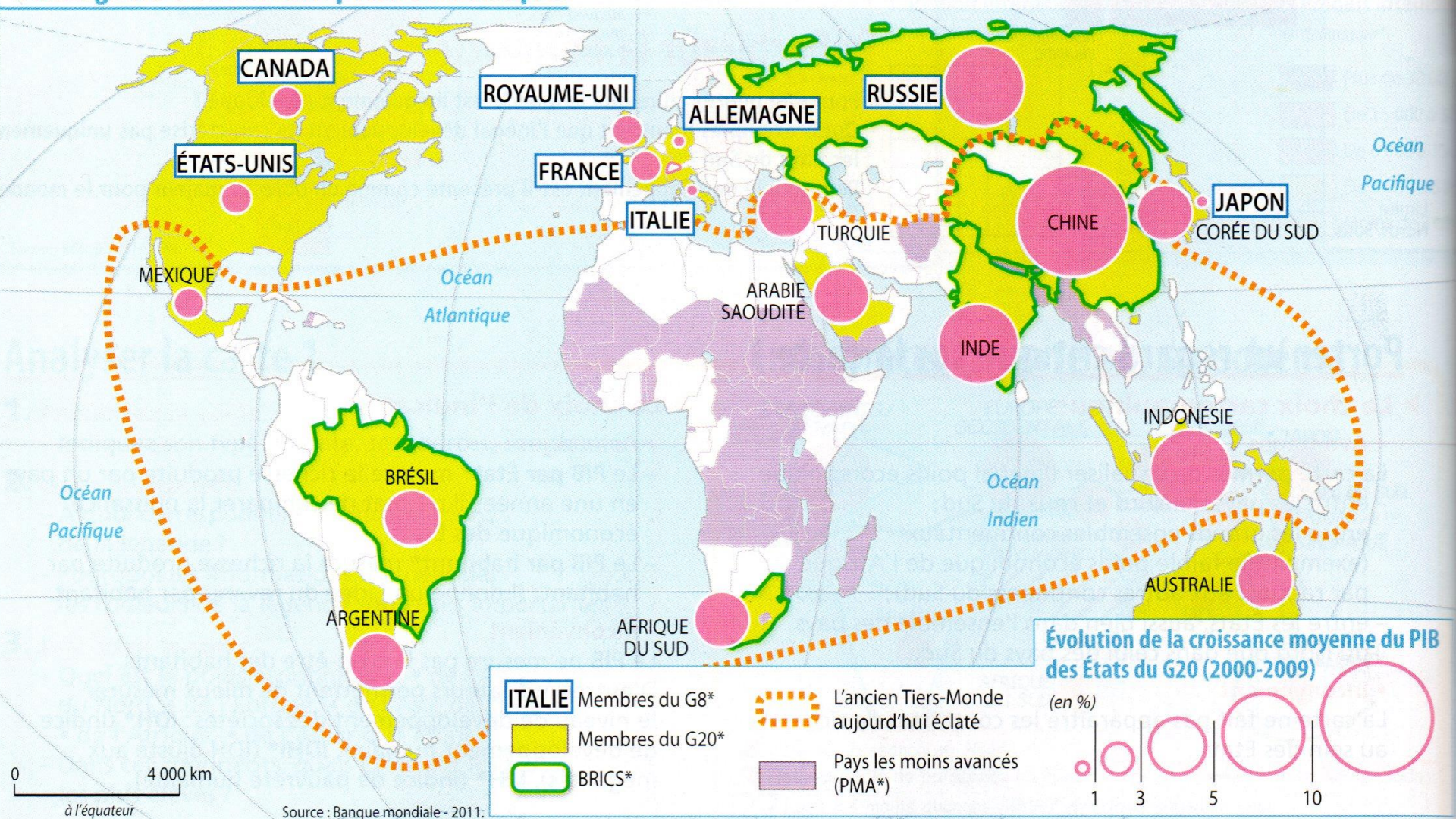

*as of 2020

ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΜΕΤΑ ΤΟ 1997

① Estonia	⑤ Czech Republic	⑨ Slovenia	⑬ North Macedonia ¹
② Latvia	⑥ Slovakia	⑩ Croatia	⑭ FYROM ²
③ Lithuania	⑦ Hungary	⑪ Montenegro	⑭ Bulgaria
④ Poland	⑧ Romania	⑫ Albania	

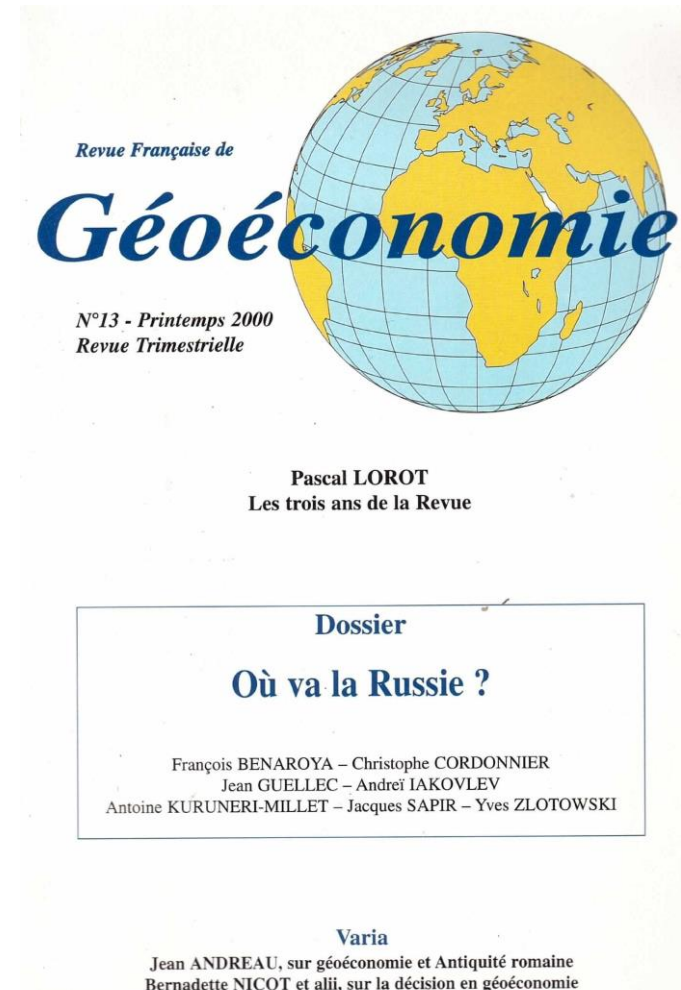
→→ Ο πολυ-πολικός σύγχρονος κόσμος - 2

- Η **Γεωοικονομία** είναι (κατ' αρχάς) ένας κλάδος των διεθνών σχέσεων, στο σταυροδρόμι της Οικονομίας και της Γεωπολιτικής, που μελετά τη **χωρική, χρονική και πολιτική** διάσταση της οικονομίας και των πόρων.

- Ο Αζέρος οικονομολόγος Vusal Gasimli ορίζει τη **Γεωοικονομία** ως
- μελέτη των σχέσεων μεταξύ **οικονομίας**, **γεωγραφίας** και **πολιτικής**

- Η έννοια της **Γεωοικονομίας** αναπτύχθηκε
- στις **Ηνωμένες Πολιτείες** από τον **Edward Luttwak** (1990)
- **“From Geopolitics to Geoeconomics”**
- και στη **Γαλλία** από τον **Pascal Lorot**, Γάλλο οικονομολόγο και Γεωπολιτικό επιστήμονα, που δημιούργησε το 1997 το τριμηνιαίο περιοδικό **«Géoeconomie»**

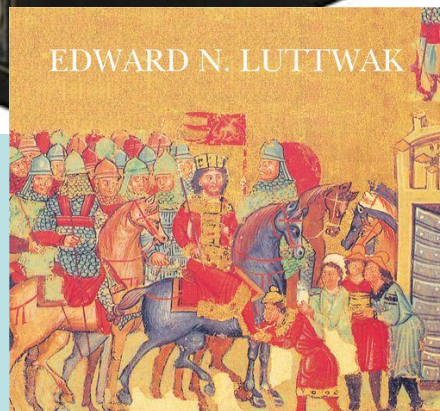
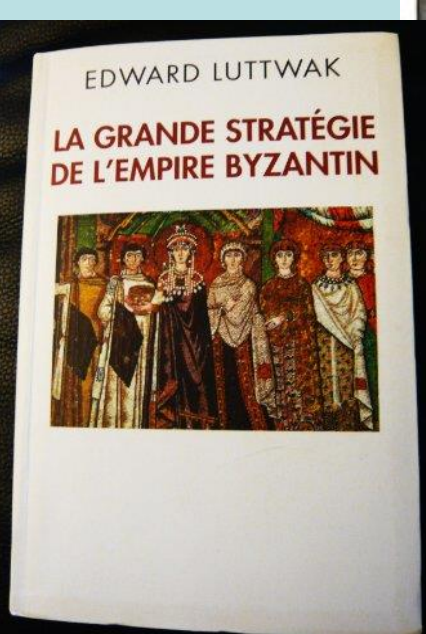
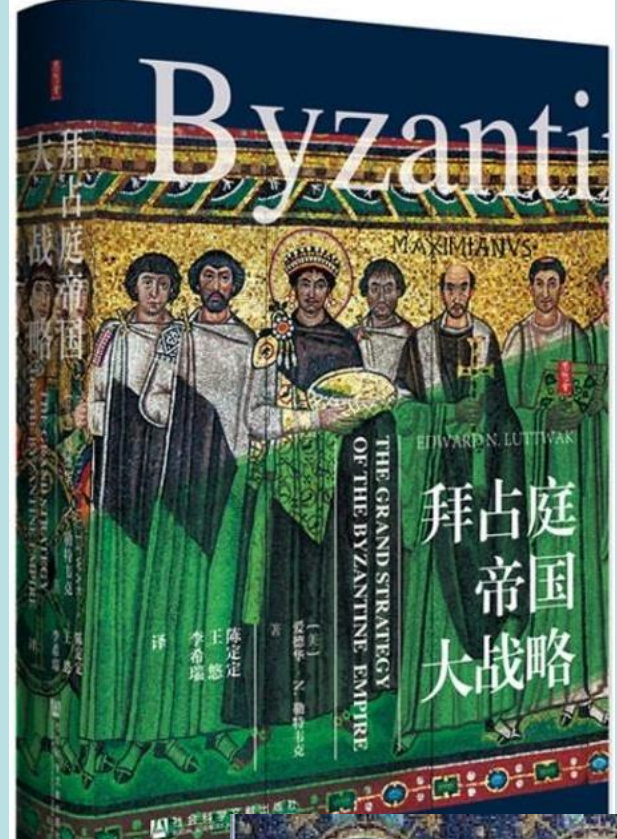
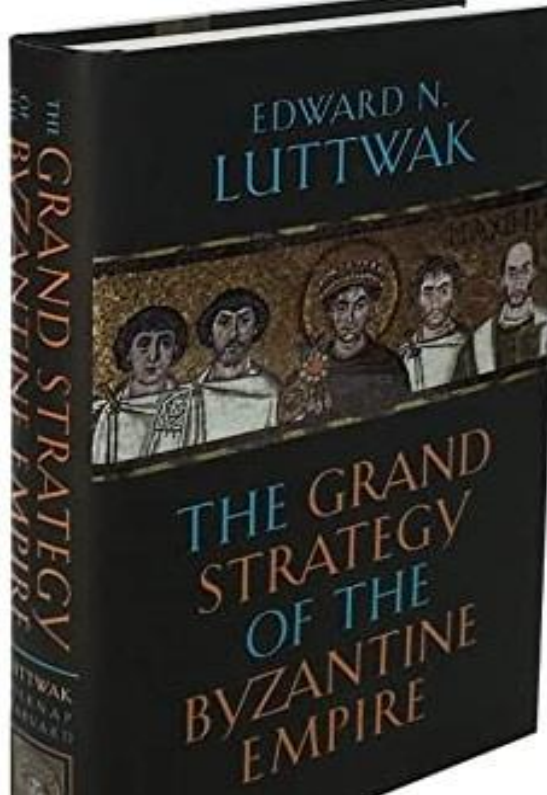
Edward
Luttwak
(1942 -)

πολιτικός
επιστήμονας,
στρατηγικός
αναλυτής

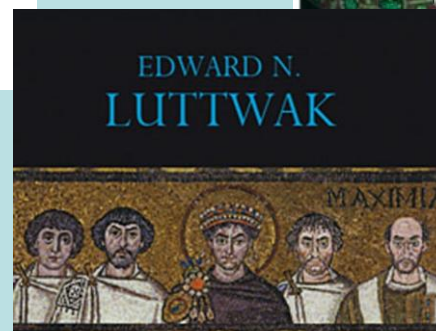

Edward
Luttwak

Η ΥΨΗΛΗ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ
ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΚΗ

BİZANS
İMPARATORLUĞU'NUN
BÜYÜK
STRATEJİSİ

EDWARD N.
LUTTWAK
LA GRANDE
STRATEGIA
DELL'IMPERO
BIZANTINO

- **Edward Luttwak :**
- Ενώ είναι αλήθεια ότι δεν υφίσταται πλέον η «μετωπική» ή η κλασσική σύγκρουση μεταξύ ανεπτυγμένων χωρών, οι λογικές της αντιπαράθεσης που διέπουν τις σχέσεις τους δεν έχουν εξαφανιστεί ...
- ... μόνο η φύση τους και τα μέσα τους έχουν αλλάξει.
- Πλέον, όταν υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ των βιομηχανοποιημένων χωρών, βρίσκει την έκφρασή του, κατά κύριο λόγο, σε οικονομικές μορφές.

- ... αυτή είναι η βασική θέση που υπερασπίστηκε ο **Edward Luttwak**

όταν, στις αρχές της δεκαετίας του 1990, προανήγγειλε την έλευση μιας νέας διεθνούς τάξης, όπου το όπλο της οικονομίας θα αντικαταστήσει το στρατιωτικό όπλο ως μέσο στην υπηρεσία των Κρατών, στην επιθυμία τους για εξουσία και παρουσία στη διεθνή σκηνή

- >>>>>>>>

- Την **κλασική Γεωπολιτική**, σύμφωνα με την οποία οι κρατικές αντιπαραθέσεις είναι πριν απ' όλα σχετικές με τα **εδάφη**, διαδέχεται πλέον η **Γεωοικονομία**, που αποκαλύφθηκε κυρίως μέσα από την κατάρρευση - ελλείψει επαρκών οικονομικών μέσων – των εδαφικών και ιδεολογικών φιλοδοξιών της πρώην Σοβιετικής αυτοκρατορίας - και το επακόλουθο της, το τέλος του Ψυχρού Πολέμου.

- >>>

- Οι στόχοι αυτής της αναδυόμενης **Γεωοικονομίας** δεν αφορούν πλέον, για τον **Edward Luttwak**, την κατάκτηση των εδαφών ή τη διπλωματική επιρροή.
- Είναι η *"μεγιστοποίηση της υψηλής εξειδίκευσης απασχόλησης σε βιομηχανίες και υπηρεσίες υψηλής τεχνολογίας, με υψηλή προστιθέμενη αξία"*
- Ο κεντρικός στόχος είναι να «κατακτηθεί ή να διατηρηθεί μια πλεονεκτική θέση στην παγκόσμια οικονομία»

- >>>>>>
- *«Ποιος θα αναπτύξει τη νέα γενιά πολιτικών αεροσκαφών, υπολογιστών, προϊόντων βιοτεχνολογίας, προηγμένων υλικών, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, και όλα τα άλλα προϊόντα με υψηλή προστιθέμενη αξία στους βιομηχανικούς τομείς, μικρούς και μεγάλους ;*
- *Οι προγραμματιστές, οι μηχανικοί, οι διευθυντές και οι χρηματοδότες θα είναι Αμερικανοί, Ευρωπαίοι ή Ασιάτες ;»*

- >>>>
- «...Για τους νικητές, οι αδρά αμοιβόμενες θέσεις και οι κορυφαίοι ρόλοι,
- για τους ηττημένους, οι γραμμές συναρμολόγησης, υπό την προϋπόθεση ότι οι εθνικές τους αγορές είναι αρκετά μεγάλες και οι εισαγωγές προϊόντων που έχουν ήδη συναρμολογηθεί είναι αδύνατες λόγω των τελωνειακών φραγμών ...»

- Σύμφωνα με τον πατέρα της Γεωοικονομίας, **Luttwak**,
- οι λογικές της Γεωοικονομίας είναι οι ίδιες με αυτές που βρίσκονται στη βάση των στρατιωτικών συγκρούσεων

- Η χρήση **στρατιωτικών εκφράσεων** για την περιγραφή των γεωοικονομικών πρακτικών είναι πολύ χαρακτηριστικές στη γλώσσα του **Edward Luttwak** :
- "Το **κεφάλαιο που επενδύεται** ή αποσύρεται από ένα κράτος, είναι ισοδύναμο με τη **δύναμη πυρός**,
- οι **επιδοτήσεις για την ανάπτυξη προϊόντων**, με την **πρόοδο των εξοπλισμών**,
- η **διείσδυση στην αγορά** με κρατικές ενισχύσεις αντικαθιστά τις **στρατιωτικές βάσεις** και τις φρουρές που αναπτύσσονται στο εξωτερικό

- **Γεωοικονομία = «οικονομικός πόλεμος» ;;;**
- Η Γεωοικονομία ωστόσο **δεν** περιλαμβάνει όλη την πολεμική λογική του μοντέλου Clausewitz, που υποστηρίζεται από την ίδια την έννοια του «οικονομικού πολέμου».
- Ασφαλώς, η Γεωοικονομική στρατηγική μπορεί να αναλάβει **ορισμένα** από αυτά τα μέσα (κλασικές πρακτικές αντίθετες προς τον ανταγωνισμό, χρήση διακρίσεων μέσω των φυσικών ποσοστώσεων, των τελωνειακών δασμών, ή μη δασμολογικών εμποδίων, χρήση δημόσιων συμβάσεων μόνο σε εθνικές εταιρείες και ορισμένων δραστηριοτήτων σε μονοπώλια, και ακόμα κλασική βιομηχανική κατασκοπεία),
- **αλλά** δεν βασίζεται γενικά στα πλέον επιθετικά όπλα του οικονομικού πολέμου, όπως η χρήση **μονομερούς εμπάργκο** (δηλαδή που δεν έχει εγκριθεί από τη διεθνή κοινότητα) ή **οργανωμένου μποϊκοτάζ**.

• Γεωοικονομία vs Γεωπολιτική

- Όπως η **Γεωπολιτική**, έτσι και η **Γεωοικονομία** αντιπροσωπεύει, όπως είδαμε, περισσότερο μια μέθοδο ανάλυσης και ερμηνείας σχέσεων ισχύος στο διεθνές πεδίο.
- Ωστόσο, υπάρχουν βασικές διαφορές μεταξύ αυτών των δύο εννοιών:
- **A)** Η πρώτη διαφορά έχει να κάνει με το ότι η **Γεωοικονομία** αφορά τα Κράτη και τις μεγάλες Εταιρείες με μια παγκόσμια στρατηγική, κάτι που **δεν** ισχύει στην περίπτωση της **Γεωπολιτικής**, αφού αυτή δεν αφορά μόνο Κράτη, και Εταιρείες, αλλά και ανθρώπινες ομάδες, πολιτικά συγκροτημένες ή μη, στηριζόμενες σε ιστορικές αναφορές, και οι οποίες συμμετέχουν μέσω των ενεργειών τους σε αυτές τις στρατηγικές κατακτήσεων εδαφών, και αποτελούν γι' αυτό το λόγο πεδίο παρατήρησης της **Γεωπολιτικής**.

- **B)**

- ....μια άλλη ουσιαστική διάκριση, μεταξύ της **Γεωοικονομίας** και της **Γεωπολιτικής** είναι ότι,
- ο τελικός στόχος των **Γεωοικονομικών** πολιτικών **δεν** είναι ο έλεγχος των εδαφών,
αλλά είναι η απόκτηση τεχνολογικής και
εμπορικής υπεροχής...

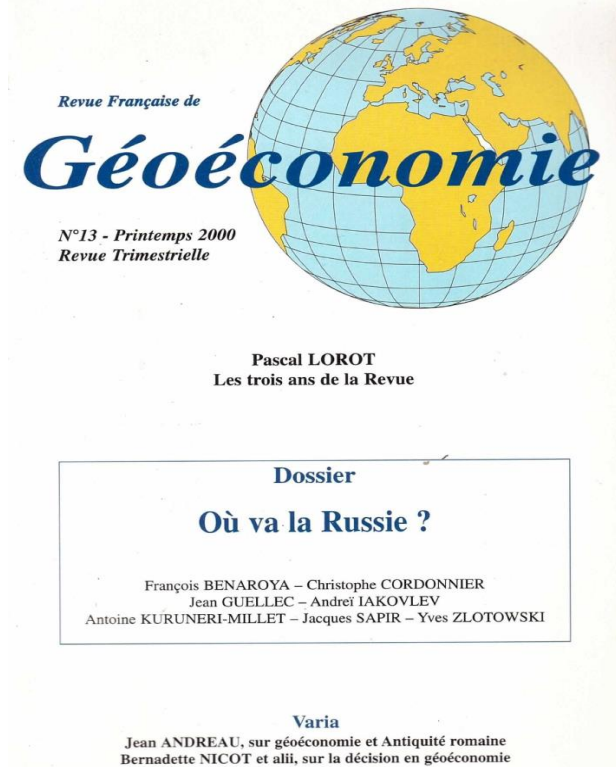

- Pascal LOROT :
- η **Γεωοικονομία** είναι
- η ανάλυση των οικονομικών και εμπορικών στρατηγικών που αποφασίζονται από τα Κράτη, ως μέρος των πολιτικών προστασίας της εθνικής οικονομίας τους, ή ορισμένων σαφώς προσδιορισμένων τμημάτων της,

➤ προκειμένου να βοηθήσουν τις "εθνικές εταιρείες" τους να αποκτήσουν κυριαρχία βασικών τεχνολογιών ή / και να κατακτήσουν ορισμένα τμήματα της παγκόσμιας αγοράς που σχετίζονται με την παραγωγή ή την εμπορία ευαίσθητων προϊόντων, με βάση το γεγονός ότι η κατοχή ή ο έλεγχος παρέχει στον κάτοχο – Κράτος ή "εθνική" επιχείρηση - ένα στοιχείο διεθνούς εξουσίας και επιρροής και συμβάλλει στην ενίσχυση του οικονομικού και κοινωνικού του δυναμικού.

- Pascal Lorot
- «Η **Γεωοικονομία** ερευνά τις σχέσεις μεταξύ της **εξουσίας** και του **χώρου** - αλλά ενός χώρου «εικονικού» ή «ρευστοποιημένου», υπό την έννοια ότι τα όριά του αλλάζουν διαρκώς, δηλαδή ενός χώρου που απελευθερώνεται από τα εδαφικά και φυσικά όρια που χαρακτηρίζουν τη **Γεωπολιτική**»

- Τα κράτη και τα μπλοκ κρατών εφαρμόζουν πολιτικές για τη δημιουργία υποδομών ώστε να βελτιστοποιούν την εθνική ωφέλεια, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι συνέπειες που αυτό έχει σε άλλα Κράτη.
- => Δεν υπάρχει «διακρατική ωφέλεια»

- Τα κράτη και τα μπλοκ κρατών προάγουν την τεχνολογική καινοτομία προκειμένου να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη εντός των συνόρων τους.
- Η τεχνολογική ανάπτυξη βασίζεται στο συμφέρον τους

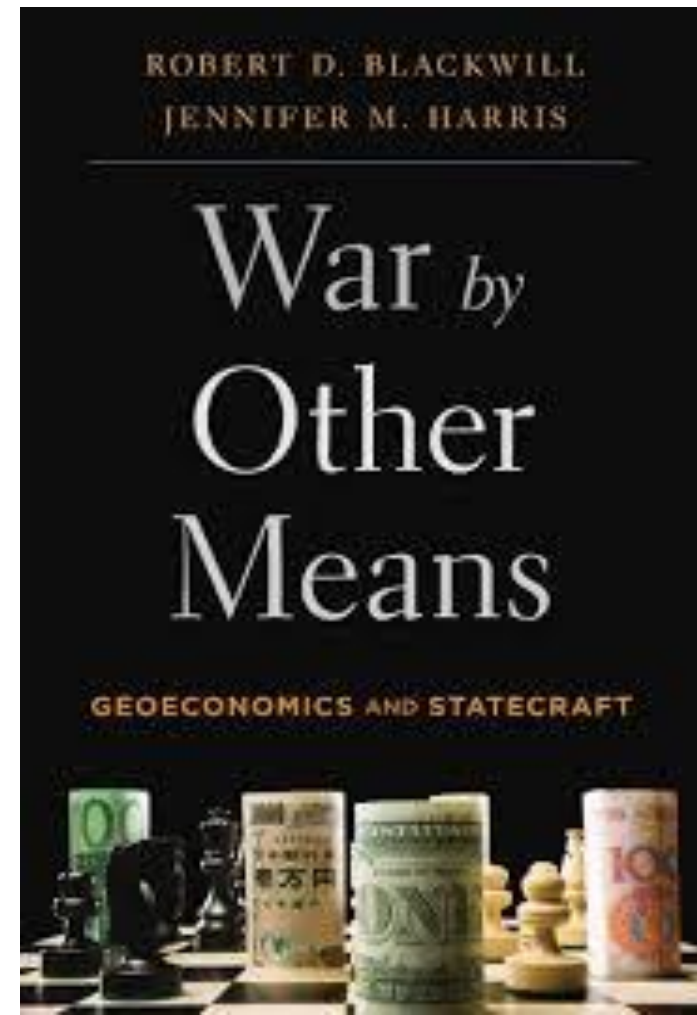
- **2016**

ένα εμβληματικό βιβλίο

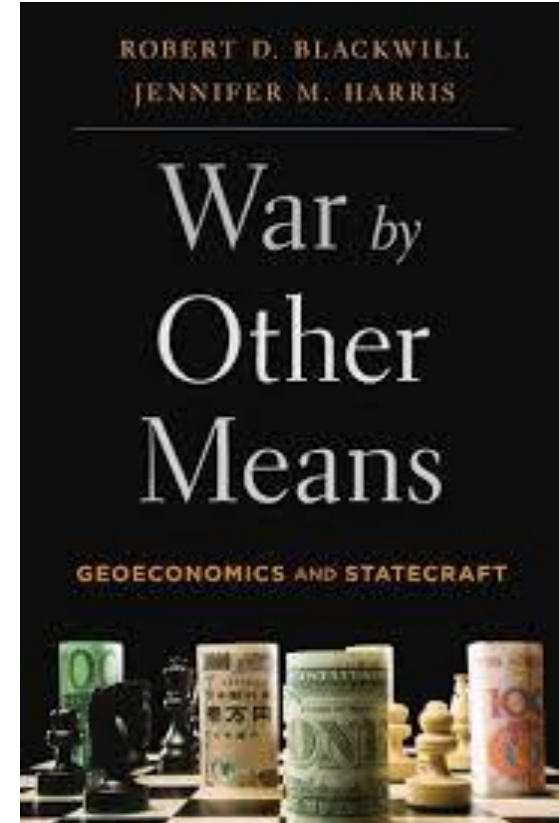
Γεωοικονομίας...

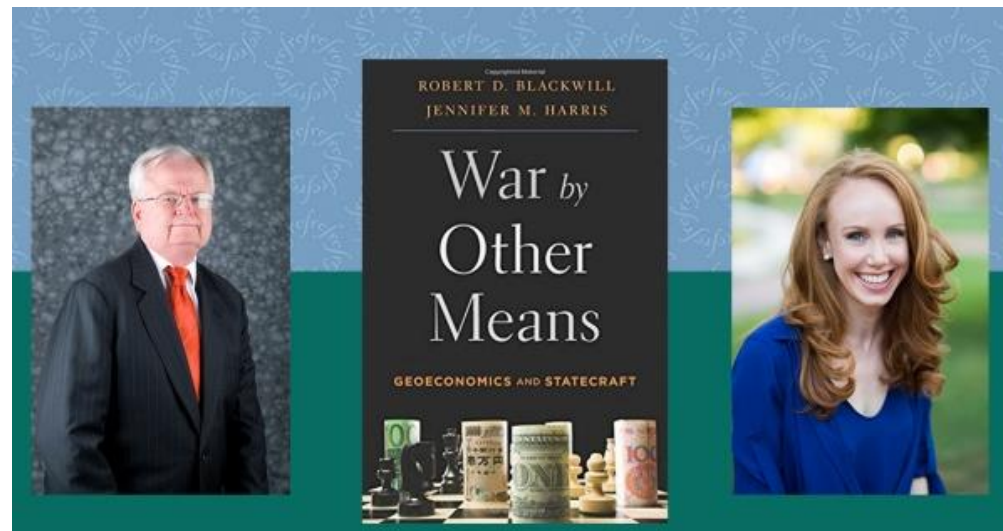
- **Robert Blackwill** και **Jennifer Harris**,
- ανώτεροι υπάλληλοι του Συμβουλίου Εξωτερικών Σχέσεων (CFR),
- ***War by Other Means: Geoeconomics and Statecraft.***
- ***Πόλεμος με άλλα μέσα:
η Γεωοικονομία και η κρατική
οργάνωση***

- Παρά το γεγονός ότι διαθέτουν την ισχυρότερη οικονομία στη γη, οι Ηνωμένες Πολιτείες χρησιμοποιούν συχνά «το όπλο αντί για το πορτοφόλι», γράφουν οι **Robert D. Blackwill** και **Jennifer M. Harris**,
- Αντίθετα, υποστηρίζουν ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες πρέπει να ενσωματώσουν στρατηγικά οικονομικά και χρηματοπιστωτικά μέσα στην εξωτερική τους πολιτική - αυτό που ορίζουν ως «Γεωοικονομία» - ή να χάσουν έδαφος ως παγκόσμια δύναμη.

- Στο ***War by Other Means***, οι συγγραφείς διερευνούν τα κυριότερα οικονομικά μέσα: την εμπορική πολιτική, την επενδυτική πολιτική, τις οικονομικές και χρηματοπιστωτικές χρηματοδοτήσεις, τη χρηματοπιστωτική και νομισματική πολιτική, την ενέργεια και τα καταλύματα, τη διεθνή βοήθεια και την κυβερνητική.
- Ενώ ορισμένα από αυτά λειτουργούν όπως στο παρελθόν (διεθνής βοήθεια), κάποια άλλα είναι νέα (κυβερνητική), ή λειτουργούν σε διαφορετικό περιβάλλον (ενέργεια).

- Σύμφωνα με τον Nicolas Firzli, διευθυντή του Παγκοσμίου Συμβουλίου για τα Συνταξιοδοτικά Ταμεία (WPC),
- οι **«νόμοι της γεωοικονομικής βαρύτητας»** που διέπουν τις σχέσεις μεταξύ των εθνών από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου περιστρέφονται γύρω από **5 βασικά στοιχεία :**
- **οικονομική αυτάρκεια,**
- **σύγχρονες υποδομές μεταφορών,**
- **σταθερό συνταξιοδοτικό σύστημα,**
- **εδαφική ελκυστικότητα, και**
- **ικανότητα προβολής της διπλωματικής και πολιτιστικής «soft power»** πέραν των εθνικών ή / και περιφερειακών συνόρων

- Η **Γεωοικονομία** – είναι επομένως μια έννοια πολύ πρόσφατη για να αποτελέσει ξεχωριστή επιστήμη – και παραμένει ακόμα μια απλή έκφραση της **Γεωπολιτικής**.
- Μεταφέρει στο οικονομικό πεδίο την ανάλυση των σχέσεων **ανταγωνισμού** ή **συνεργασίας** μεταξύ κυρίαρχων κρατών.

- Βασική **ωστόσο** προϋπόθεση είναι ότι οι πολιτικοί παράγοντες έχουν τα μέσα και την επιρροή να αποφασίσουν για την εθνική οικονομική στρατηγική και να επιβάλουν τη βούλησή τους και όραμα και στους **ιδιωτικούς φορείς**

✓ ...με άλλα λόγια, προϋποθέτει ότι
οι κυβερνήσεις διατηρούν σημαντικό έλεγχο επί
των **παραγωγικών δραστηριοτήτων,**
επί του **εμπορίου** και
επί των **χρηματοοικονομικών ροών**
που διατρέχουν την επικράτεια τους και
λαμβάνουν χώρα σε αυτήν.....

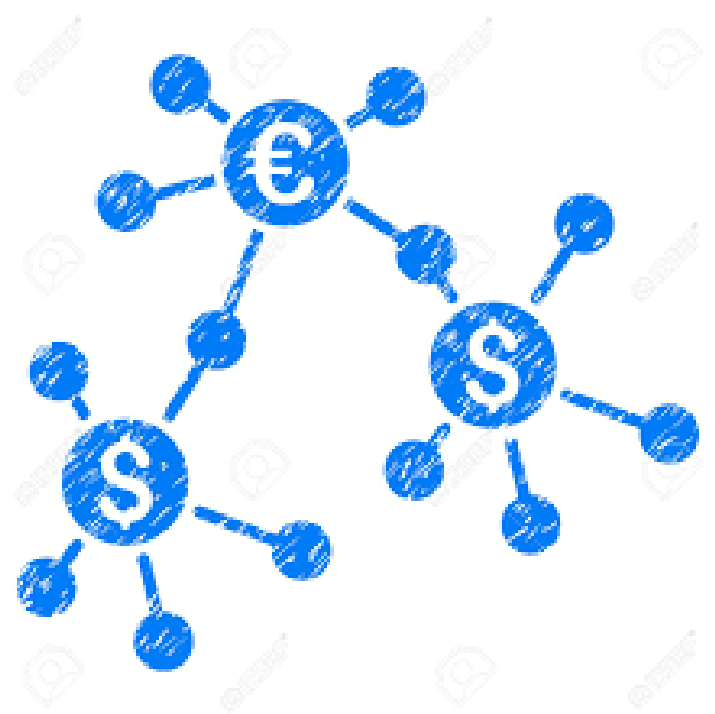
..... **κάτι που ωστόσο δεν συμβαίνει ...**

- **Γεωοικονομία** και
- **παγκοσμιοποίηση**

- Στην πραγματικότητα,
- τα χρηματοπιστωτικά δίκτυα,
- οι διακρατικές αλυσίδες αξίας,
- και η ροή πληροφοριών και επαφών

ξεφεύγουν από το πλαίσιο της διοικητικής και της κανονιστικής ρυθμιστικής ικανότητας των εθνικών Αρχών.

- Η «εργαλειοθήκη» των κυβερνήσεων εξακολουθεί βέβαια να περιλαμβάνει ορισμένα ισχυρά οικονομικά μέσα (φορολογία, επιτόκια, επιδοτήσεις, προστατευτικά μέτρα, εσωτερικούς κανονισμούς)
- Ωστόσο, η αποτελεσματικότητά τους περιορίζεται όλο και περισσότερο από την επέλαση των κερδοσκοπικών μηχανισμών της **παγκοσμιοποίησης...**

→ **ιδιωτικοί παράγοντες** - οικονομικοί, «ανθρωπιστικοί», ακόμα και πολιτιστικοί, έχουν τώρα τα συγκεκριμένα μέσα να προβάλουν τις ενέργειες τους στα παγκοσμιοποιημένα δίκτυα ανταγωνισμού, συνεργασίας και παραγωγής ...

THE INTERNATIONAL BESTSELLER

**FOREWORD BY
NOURIEL ROUBINI**

\$UPERHUBS

**HOW THE FINANCIAL ELITE
& THEIR NETWORKS
RULE OUR WORLD**

SANDRA NAVIDI

Lawrence Summers

Edmund Phelps

Nouriel Rubini

...

THE WALL STREET JOURNAL.

Hedge Funds Try 'Career Trade' Against Euro

By SUSAN PULLIAM, KATE KELLY and CARRICK MOLLENKAMP

Updated Feb. 26, 2010 5:19 p.m. ET

Some heavyweight hedge funds have launched large bearish bets against the euro in moves that are reminiscent of the trading action at the height of the U.S. financial crisis.

The big bets are emerging amid gatherings such as an exclusive "idea dinner" earlier this month that included hedge-fund titans SAC Capital Advisors LP and Soros Fund Management LLC. During the dinner, hosted by a boutique investment bank at a private townhouse in Manhattan, a small group of all-star hedge-fund managers argued that the euro is likely to fall to "parity"—or equal on an exchange basis—with the dollar, people close to the situation say.

The currency wagers signal that big financial players spot a rare trading opening driven by broader market gyrations. The euro, which traded at \$1.51 in December, now trades around \$1.35. With traders using leverage—often borrowing 20 times the size of their bet, accentuating gains and losses—a euro move to \$1 could represent a career trade. If investors put up \$5 million to make a \$100 million trade, a 5% price move in the right direction doubles their initial investment.

"This is an opportunity...to make a lot of money," says Hans Hufschmid, a former senior Salomon Brothers executive who now runs GlobeOp Financial Services SA, a hedge-fund administrator in London and New York.

THE WALL STREET JOURNAL.

George Soros, head of the \$27-billion asset fund manager, warned publicly last weekend that if the European Union doesn't fix its finances, "the euro may fall apart." *European Pressphoto Agency*

Journal Community

David Einhorn, president of Greenlight Capital *SIPA*

It is impossible to calculate the precise effect of the elite traders' bearish bets, but they have added to the selling pressure on the currency—and thus to the pressure on the European Union to stem the Greek debt crisis.

There is nothing improper about hedge funds jumping on the same trade unless it is deemed by regulators to be collusion. Regulators haven't suggested that any trading has been improper.

Through small gatherings, hedge funds can discuss similar trades that can feed on each other, in moves similar to those criticized by some investors and bankers in 2008. Then, big hedge-fund managers, such as Greenlight Capital Inc. President David Einhorn, who also was at this month's euro-dominated dinner, determined that the fortunes of Lehman Brothers Holdings and other firms were dim and bet heavily against their securities, accelerating their decline.

An SAC manager, Aaron Cowen, who pitched the group on the bearish bet, said he viewed all possible outcomes relating to the Greek debt crisis as negative for the euro, people familiar with the matter say. SAC's trading position on the euro is unclear.

George Soros, head of the \$27-billion asset fund manager, warned publicly last weekend that if the European Union doesn't fix its finances, "the euro may fall apart." Through a spokesman for Soros Fund Management, he declined to comment for this article.

A Greek finance ministry official declined comment. A European Commission spokeswoman said the Commission doesn't comment on market rumors, adding that the EU's executive arm is working toward developing rules to tighten regulation and risk.

Few traders expect the value of the euro to totally collapse, the way the British pound did in 1992 amid a large bearish bet by Mr. Soros. In that famous trade—which traders say led to a \$1 billion profit—selling led by Mr. Soros pushed the pound's value so low that Britain was forced to withdraw its currency from the European Exchange Rate Mechanism, causing the pound to drop even more sharply. The euro is an extremely deep market, with at least \$1.2 trillion in daily trading volume, dwarfing the British pound's daily trading volume in 1992.

The Man Who Broke The Bank of England

© JULY 30, 2016   FINITIATIVE   LEAVE A COMMENT

People in Finance are generally stereotyped as evil masterminds. If there was ever an individual who fully embodied this stereotype, it would have to be the famous English high-profile currency speculator. Meet **George Soros**, who is notoriously titled "*The Man Who Broke The Bank of England*".

- Ως συνέπεια :
- Όλα τα Κράτη, ακόμα και τα περισσότερο ισχυρά, έρχονται αντιμέτωπα με την αδυναμία απάντησης με κυρίαρχο τρόπο σε μείζονα προβλήματα των λαών τους, όπως :
- η απασχόληση,
- η διατήρηση των κοινωνικών υπηρεσιών,
- η ανακατανομή,
- η χρηματοδότηση της καινοτομίας και των υποδομών
- ...

